

Csernai Mihály – Tessely Anna Júlia

APÁM EBÉDJE

A só című magyar népmese alapján

Csernai Mihály – Tessely Anna Júlia

Apám ebédje

*A só című magyar népmese alapján***Szereplők:**

Juli, királylány Beale Emma
Botond, herceg Molnár András
Erzsébet, konyhafőnöknő Iván Flóra
Sára, cserfes lány a konyhán Pereznyák Nikolett
Jónás, öreg király, Juli apja Németh Áron Valentin

Zene: Turú András, Turú Gergely, Cselikovics János

Látvány Egri Juli

Rendezőasszisztens Keresztes Kata

Író, dramaturg Csernai Mihály

Rendező Tessely Anna Júlia

Prológus

Dal – Juhászlegény, szegény juhászlegény dallamára.

JULI Árva szívem, nincsen abban semmi.
Elbujdosok, nem talál meg senki.
Visszanézek falu határáról,
Elköszöntem szülővárosomtól.

SÁRI Erdő mélyén repül egy madárka,
Nincsen annak szép hazában párja.
Párja lennék, hogyha újra látnám,
Erdő mélyén halálomig várnám.

JULI Minden csillag úgy ragyog az égen,
Elkísértek, akárhová mentem.
Felsérti a lábamat egy rózsza:
Édesapám jut eszembe róla.

SÁRI Gondolatim elszállnak a széllel,
Azt sem tudom, hangom hova ér el.
Suttoghatom nevét a babámnak:
Messze szállok szárnyán a madárnak.

JULI Bánatomat mossza el a folyó
Belelépni, talán az volna jó.
Világ végén lök a víz a partra,
Árva madár sosem repül arra.

Első jelenet

(Juli bent fekszik a térben, Sári sietve rohan, átesik rajta.)

SÁRI Az istenit.

JULI Elnézést –

SÁRI Még beszélsz is?

JULI Már hogyan beszélnek?

SÁRI Bocsánat. Majd' átestem rajtad.

JULI Át is esett.

SÁRI Mit fekszel itt az útban?

JULI Nincs nekem máshol feküdnöm.

SÁRI Aztán a mi küszöbünk lett a te vánkösöd?

JULI Nem tudtam, hogy ez a ti küszöbötök.

SÁRI Te igazán messziről jöhettél.

JULI Ami azt illeti –

SÁRI Itt a környéken mindenki tudja, hogy ez milyen konyha.

JULI Milyen?

SÁRI Milyen, milyen – kérlek, ez itt a herceg úrfi rezidenciája. Botond herceg. Az apja ennek a tartománynak az ura.

JULI Szép tartomány ez.

SÁRI Szépnek szép. *(Indulna tovább, Juli megy utána)* Na mi az?

JULI Te vagy az első, aki hozzám szólt –

SÁRI Amekkora szerencsém van.

JULI Én igazán nem akartalak megbántani.

SÁRI Megbántani? Engem? Dehogy bántasz te meg engem. Én csak sietek.

JULI Hova?

SÁRI Dolgozni. *(Végignézi Julin.)* Neked is azt kéne.

JULI A konyhán?

SÁRI *(sóhajt)* Már miért dolgoznál te a konyhán? Dolgoztál te már konyhán?

JULI Főztem én már életemben.

SÁRI Na, azt úgyse én mondom meg. *(Csend.)* Most dolgozol valamit?

JULI Csavargok napok óta, azt sem tudom, merre.

SÁRI Nocsak. És abból jól meg lehet élni?

JULI Szerinted?

SÁRI Hát, ha nem tudsz megélni, akkor meg minek csavarogsz?

JULI Mit gondolsz?

SÁRI Nézd már, te csavargók gyöngye. Elkések. Miattad.

JULI Nem akartalak feltartani.

SÁRI Egy Bonca Sárit nem lehet csak úgy feltartani. *(kezet nyújt)* Mert az én vagyok. Bonca Sári.

JULI Juli vagyok.

(Csend. Sári várja, hogy vezetéknévét is mondjon, Juli nem szól többet.)

SÁRI Rendben van, Csavargó Juli. Gyere velem, hátha találunk neked itt csinálni valót a csavargás helyett.

(Juli követi Sárit, aki kiabálni kezd.)

Erzsó mama! Nézze csak, kit hoztam. Micsoda munkaerő, mi? Erzsó mama, merre vagy!

Második jelenet

ERZSI Elkéstél.
SÁRI Sajnálom, Erzsó mama.
ERZSI Már megint kit hoztál a nyakamra?
JULI Jó napot –
ERZSI Jó napot. Na, Sárrikám, iparkodj, egy-kettő. Nem várhatunk itt örökké.
SÁRI Mi ez a sürgetés?
ERZSI Érkezik a herceg.
SÁRI Ma?
ERZSI Ne kérdezősködj már annyit. *(Julira néz)* Te meg? Ne álldogálj ott, hanem segíts.
JULI Én csak – én –
ERZSI Láttál már közelről fazekat?
JULI Láttam.
ERZSI És főztél már benne bármit?
JULI Rendszeresen.
ERZSI És férfinak főztél-e?
JULI Apámnak.
ERZSI Apádnak. Az is valami. Mi itt a hercegnek főzünk.
SÁRI Mostanában egyre többet.
ERZSI Mióta felvették az univerzitásra, itt mindig multságok vannak. *(Kifordul a zenészek felé)* Na mi van, kiscsibéim, ti is itt mulattatok? Gyertek be, Erzsó mama ad nektek maradékot, ne odakint hőzöngjetek. Kucó, kucó.

(A zenészek bejönnek.)

JULI Én szívesen dolgoznék itt.
ERZSI Már fel is vagy véve. Nesze, fogd ezt a kanalat, kavargasd a levest, nehogy odapörkölődjön.

A zenekar játszani kezd, Erzsó sóhaj, aztán elkezd énekelni. Dal – Boncidai menyecskék dallamára.

Ez a legény csak azt esz,
Amit a lány elétesz,
Mindegy az, hogy mennyi van,
Elfér az a gyomrában.
Hujjujjuj.

Ez a legény főztöm falja,
A tíz ujját jól megnyalja,
Hiába van nagy udvara,
Én vagyok a konyha ura
Hujjujjuj.

Kurjantanak a vendégek
Megeszik a főzeléket.
Lehet krumpli, borsó, répa
Nem lesz annak maradéka,
Hujjujjuj.

A dal csujogatóból váratlanul rapre vált.

A jó isten megáldotta a kezemet tényleg,
Sülnek a tepsiben a krémes sütemények,
Kavarom az ételeket, azzal mentek életeket,
A mosatlan két emelet, de nem főztem még eleget,
Hoznak nekem ékszereket, mondják a dicséreteket,
Kiemelik érdememet, csókolják a két kezemet,
Annyit kérek tőletek, egyétek a főztömet,
Vigyétek a hírem haza, kézcsók nektek: Erzsi mama.

ELSŐ KÖZJÁTÉK

ERZSI	Sári.
SÁRI	Igen, Erzsi mama?
ERZSI	Kit hoztál te megint a nyakamra?
SÁRI	Hogy én?
ERZSI	Hát talán én hoztam a saját nyakamra?
SÁRI	Én nem tudom, Erzsi mama mit hozott a nyakára.
ERZSI	Semmit.
SÁRI	Semmit nem látok a nyakán.
ERZSI	Metaforikusan értettem.
SÁRI	Hát, én metaforikusan végképp nem hoztam senkit sehova.
ERZSI	Jó, ha ez a te metaforád főzni se tud, akkor takarodjon innen.
SÁRI	<i>(sóhajt)</i> Szerintem nagyon kedves. És olyan őszinte tekintete van.
ERZSI	Na, ha az én kedvességem meg őszinte tekintetem akarna főzni itt, éhen halnánk, édes lányom.

SÁRI Fog segíteni, ebben biztos vagyok.
ERZSI Ajánlom is. Nekem nem kell senki a lábam alá.
SÁRI Értettem. Se nyakra, se láb alá, senki.
ERZSI Se cipő, se sál.
SÁRI Se cipő, se sál.

Harmadik jelenet

ERZSI Gyúrd meg azt a tésztát, mert egész nap itt leszünk.
JULI Hiszen gyúrom én, Erzs néni.
ERZSI Mit mondtál? Néni? *(Csend.)* Gyúrod, persze. Nincs neked karod ehhez.
SÁRI Ne bántsa már, Erzs mama.
Juli gyúrja a tésztát, közben énekelget, Erzs nézi.
ERZSI Bántani? Dehogy bántom. Sokat kell még tanulnod. Főleg ilyen satnya kezekkel. Ha nekem ilyen satnya kezeim lennének, gyermekeim, nem lennék szakácsnő itt. Aztán mi lenne a világgal?
JULI Igyekszem.
ERZSI Ne szontyolodj el, na. Én senkivel se vagyok kedves, ugye Sárrikám? Az uram is tudna mesélni, nem igaz?
ZENÉSZ De.
ERZSI Szép legény vagy te is, nehogy belefőzzelek a levesbe, te disznó.
JULI Te hogy kerültél ide, Sári?
(Sári nem válaszol rögtön. Erzs visszafordul)
ERZSI Ne kérdezősködj annyit.
SÁRI *(hirtelen elkezd)* Volt nekem egy emberem, a Sándor.
JULI Ő hozott ide?
SÁRI Nem. Ez a Sándor egyik nap átjött hozzánk. Apámmal akart a búzára alkudni, aztán meglátott engem, és hát mit volt mit tenni, búzát nem vitt aznap, de jött hozzám rózsát szakajtani. Szakajtottuk, szakajtottuk, ej, de meg is tetszett ám nekem a szakajtság is meg a Sándor is. Annyi rózsát adok neked, Sándorom, amennyit csak akarsz, ezt mondtam neki, jól esett, ahogy szakajtotta a rózsát, mert nem volt ám durva, nem a tövisnél ragadta meg a rózsa bimbaját, hanem szép szavakkal becézgette, magához hívogatta, az ilyen becézgetés meg jól tud ám esni egy ilyen tiszta virágú lánynak, mint én. Szóval, szakajtság után követtem Sándorom.
JULI És a nyomát követve ide keveredtél.

- SÁRI Nem fejeztem be, Julika. Megtaláltam Sándoromat, de nem volt ám egyedül. Ott volt mellette egy szépasszony. Hát, ahogy így elnézem, ez igencsak feleségforma volt. Annak se volt már tiszta bimbaja, ott volt két gyönyörű gyermek. Hát, én keservesen sírtam akkor.
- JULI Aztán bánatodban idejöttél.
- SÁRI Az úristenit, nem. Én bekopogtam Sándorhoz, én mondtam neki, hogy itt a virágoskertem, ültessen beléje magot, ha akar még, mert bizony, kiszárad anélkül. Hiába mondtam neki, hogy “te Sándor, hát én vagyok a te rózsabimbócskád, nem ezt mondtad nekem még alig néhány napja?”
- JULI És akkor úgy döntött, hogy marad a saját kertjénél, te meg idejöttél.
- SÁRI Nem. Erőst elgondolkodott a Sándor, aztán azt mondja, tulajdonképpen neki nem volt problémája ezzel a rózsás kalanddal, hát meggyőztem.
- JULI És akkor hogy kerültél ide?
- SÁRI Liheg a Sándor a fülembe, én meg simogatom azt a drága embert, nyugtatgatom, aztán kilép a feleségforma nő, rámnéz, aztán Sándorra, és felsóhajt. “Gyere haza, uram, az ég áldjon meg, várnak a fiaid.”
- JULI És Sándor elment, te meg idejöttél.
- SÁRI Dehogyan ment. Ott feküdt még egy darabig, aztán felkelt mellőlem, rámnézett és azt mondta: “te csalfa ördög, te vittél engem a bűnbe. Takarodj, amíg szépen mondom”.
- JULI És akkor így jöttél ide –
- SÁRI Én azóta is azt keresem, hogy ki tudna nekem olyan virágoskertet ültetni. Én hagynám neki, hogy learassa, amit elvet, csak vesse el, gondolzza, legyen ő az enyém, és én az övéje. *(Kinéz az egyik zenészre)* Hát mondom, ugyi, hát bólogass, ha így van, te cibere.
- ERZSI Ez az én konyhám, itt mindenkinek helye van.
- (Botond érkezik, próbál az ajtón bejönni, rángatja a kilincset, integet, de nem veszik észre. Láthatóan nincs túl jó állapotban, próbálkozik még, majd az ablak felé indul.)*
- JULI Mindenkinek?
- ERZSI Akinek tiszta a lelke, mint a Sárié. Megtalálja az itt magát, aztán megy, ha már nem keres többé.
- SÁRI Én nem mentem el még.
- ERZSI Nyakamon maradsz már, te ördög, amíg világ a világ.
- JULI Maguk itt szomorkodnak egész nap?
- ZENÉSZEK Mi? / Szomorkodni? / Ez hülye. / Mi nem szomorkodunk.
- SÁRI Túl vagyunk a lélek etetésén, ideje megetetni a testeket is.

ERZSI Na, ne metaforázz itt te sem, Sárikám, hanem nézzünk rá erre az ebédre, mielőtt –

(Erzsi nem tudja végig mondani, mert az ablakon beesik Botond.)

BOTOND Kipp-kopp.

ERZSI Az áldóját, de megijesztett, úrfi. Mi maga, madár?

BOTOND Csak nem hiányoztam, Erzsi mama?

ERZSI Hiányzott maga a déli szélnek, annak.

BOTOND Ejnye, no, ne szemtelenkedjen velem, mert nem állok jól magamért.

SÁRI Botond úrfi! Isten hozta! Az apjával érkezett?

(Csend.)

BOTOND Nem.

SÁRI Akkor csak egy főre teríték.

ERZSI Eredj már innen, Sári. Maga meg, úrfi, ne akarjon itt nem jól állni magáért.

BOTOND Én igazán nem akartam zavarni, én csak kérnék magától valamit, nagy titokban.

ERZSI Mondja csak hangosan, úgyse marad itt titokban semmi. Itt még a fal is pletykál.

BOTOND *(lehalkítja a hangját)* Egy korhelylevest esetleg nem tud-e nekem?

ERZSI Ebéd előtt?

BOTOND Kell az nekem, higgye el.

ERZSI Megint mulatság volt odafent.

BOTOND Ne kiabáljon már velem, az ég szerelmére.

ERZSI Ha maga idejön nekem korhelylevesért könyörögni, ott nagy a baj.

BOTOND Úgy fáj a fejem, mintha baltával ütögetnék. Alig látok.

ERZSI Nem kell ahhoz balta, mi?

BOTOND A jó házigazda mindenkit szívesen lát és mindenkit szívesen fogad.

ERZSI Aztán véletlenül mindenkivel megitta a pertut, mi?

BOTOND Erzsi, maga átlép egy határt, hogy itt az én pertuzási szokásaimat feszegeti.

ERZSI Kész lesz a korhely, felviszem magának. De aztán tessék rendesen ebédelni is, ha már itt kidolgozzuk magunkat a lányokkal!

BOTOND *(észreveszi Julit, halkan, szinte suttog)* Erzsi mama, mondja csak –

ERZSI Igen?

BOTOND Ki az a lány ott?

ERZSI Egyből megjött a látása –

BOTOND Ki az?
ERZSI Segít nekünk, amíg tud, mi meg segítünk rajta, amíg tudunk, aztán –
BOTOND Erzsébet, és ritkán szólítom magát így, ebből is tudhatja, hogy komoly, amit most kérni fogok magától.
ERZSI Megijeszt engem, úrfi.
BOTOND El ne engedje azt a lányt, hallja?

Negyedik jelenet

Botond kezében virággal várakozik a konyha épülete előtt. Juli érkezik.

BOTOND Várjon, kérem.
JULI Herceg – fenség. De megijesztett.
BOTOND Elnézést, nem akartam.
JULI Várok, ahogy kérte.
BOTOND Ezt magának. Magam szakajtottam.
JULI Nekem szakajtotta?
BOTOND Bizony.
JULI Én nem szeretem, ha nekem virágot szakajtanak. Fáj annak a virágnak, ha letépi.
BOTOND Úgy gondolja?
JULI A virág, az olyan, mint az ember szíve. Ha gyökerestül kitépi, nem nő vissza a helyére semmi.
BOTOND Én bizony a legjobb szándékkal téptem ezt le magának. Nem haragszik?
JULI Haragudni? Ugyan miért–?
BOTOND Amit mondott a szívről –
JULI Néha nem kell, hogy a szív helyére nőjön bármi, elég, ha olyan tépi le, aki méltó rá.
BOTOND Csak nem azt mondja, hogy én méltó vagyok rá?
JULI Azt én nem tudhatom, hogy maga mire méltó, fenség.
BOTOND Hogy felvágták a nyelvét –!
JULI Az én szívemnek nem elég egy virág.
BOTOND Mi lenne tán elég a szívének?
JULI Lászon tovább annál, mint bárki más.
BOTOND Az én szemem világa csak arra néz, amerre maga mondja, Júlia.

JULI A maga szeme világa a sötétben jobban világít, mint bármikor. Nekem viszont nappal is szükségem van a maga szeme világára.

BOTOND Nem értelek, Júliám.

JULI Nekem olyan ember nem kell, aki nem lát tovább az orránál, és olyan, mint a karácsonyi bejgli. Hogy bármennyit készül rá az ember, reggelre eltűnik.

BOTOND *(zavarban van, kissé értetlen)* Térdeljek le és mondjam úgy, amit akarok?

JULI Felség, igazán szükségtelen térdepelni.

Dal – Ablakomba besütött a holdvilág dallamára.

BOTOND Belenéztem a rózsám két szemébe,
Úgy csillogott, semmi nem jut eszembe.
Elszédített, bolond lettem teljesen,
Én ilyet még azelőtt nem éreztem.

JULI Udvarolnak a legények a lánynak,
De ők csak a derekát, annyit látnak.
Nem látják, hogy a szívemben a bánat,
Nincsen abban hely egy ilyen babának.

BOTOND Édes rózsám, hoztam neked virágot,
Nálad szebbet a világon ki látott?
Annyi rózsa nőtt a kertben korábban,
A legszebbet mostanra megtaláltam.

JULI Nem hatnak rám, nem bizony, a szép szavak,
De ha aztán eljön majd a pirkadat,
Erdő mögé bújik a Nap sugara,
Mi meg jókat beszélgetünk éjszaka.

BOTOND Idejárom minden nap a kertetbe
Leülök a közös fenyőnk tövébe.
Itt várlak majd, míg előjössz a házból,
Ahogy jöttél ezelőtt is párszázszor.
(Letérdel) Mit mondanál most, ha megkérném, hogy – ?

JULI Örökre?

BOTOND Örökre.

Csend.

Semmi baj. Majd válaszolsz, ha –

Botond el, Juli ottmaradt ledermedve.

Ötödik jelenet

ERZSI Szünet.

SÁRI Csak nem nektek.

Juli érkezik, feldúltan szalad, bújik.

JULI Csukd be az ajtót. Az ablakokat is! Letérdelt, és megkérdezte, hogy mit mondanék, ha megkérné a kezem, én meg ott álltam és nem tudtam erre mit mondani, én nem tudok ilyen szeretetekkel mit kezdeni, és –

SÁRI Mit mondasz?

ERZSI Meg fogja kérni a kezéd?

SÁRI A Botond herceg?

JULI Miért olyan hihetetlen ez?

SÁRI Hercegné lesz a konyhalányból?

ERZSI Óvatosan ezzel a Botonddal, lányom.

JULI Hát, hercegné lesz, na.

ERZSI Én láttam már egypárszor ezt a Botondot.

JULI Nemcsak éjjel jött hozzám. Maradt reggelig.

Csend.

SÁRI Leszakajtotta a rózsádat?

JULI Azt mondta, csak akkor jön a kertembe, ha ott maradhat örökre.

Csend.

ERZSI Ezt mondta Botond?

JULI Ezt.

ERZSI A mi Botondunk?

JULI Az.

ERZSI Sári fiam, te nem mondasz semmit?

SÁRI Mit mondhatnék? Rózsaszakajtásban úgy néz ki, Juli még jobb, mint én.

ERZSI Azt most miért mondod?

SÁRI Alig jön ide, aztán már szakajtják neki itten két pofára.

ERZSI Julikám, te egy boszorkány vagy.

JULI Én? Boszorkány? Ugyan miért?

ERZSI Aki így meg tud bűvölni egy férfit, az csak boszorkány lehet. Én már csak tudom.

- JULI Maga talán nem bűvölt még így férfit, attól még nekem sikerülhetett.
- ERZSI Én nem bűvöltem? Ó, Julikám, hát te félreismersz. *(Kinéz az egyik zenészre)*
Tegnap este is mit bűvöltem –
- JULI Hát én pedig semmit nem bűvöltem Botond herceggel.
- SÁRI De akkor miért hozzánk szaladtál?
- JULI Félek én ettől a nagy szeretettől.
(Csend.)
- ERZSI Gyere ide, édes fiam, hadd mondjak neked valamit. Én lánykoromban, mikor annyi idős se voltam, mint te, úgy féltem a fakanáltól, mint ördög a tömjéntől, én mondom. Mindig anyám kezében láttam, mindig lendületből, és sose tudtam, hogy másra is lehet azt a fakanalat használni. Aztán lásd, mi lettem. Azóta az Úristen se veszi ki a kezemből.
- JULI Mit akar ezzel mondani?
- ERZSI Néha csak megragadod a félelmet, és addig szorítod, amíg meg nem tanulsz vele együtt élni.
- JULI És ha összetöri a szívemet?
- ERZSI A szívedet összetörhetik, lányom, a gerinced maradjon egyenes, az a fontos, semmi más.
- JULI *(elindul, aztán megtorpan)* És ha egyedül maradok?
- SÁRI *(sóhajt)* Aki egyszer konyhalány, mindig konyhalány.
(Juli mosolyogva elszalad. Sári néz utána.)
- Megint ketten maradtunk, Erzsi mama.
- ERZSI Volt már ilyen, Sári fiam. Túléltük.
- SÁRI Túl.
- ERZSI Vissza a munkához.
- SÁRI Te sose gondoltál arra, hogy valami más legyél, mint ami vagy, Erzsi mama?
- ERZSI A húsleves az húsleves, nem kell abba paradicsom.
- SÁRI És ha visszajön?
- ERZSI Ezt a konyhaajtót nem lehet bezárni. Amíg én itt vagyok, biztosan nem.

MÁSODIK KÖZJÁTÉK

- BOTOND Kicsikém –
- JULI Hogy?
- BOTOND Drágaságom.

JULI Hú, de gyenge ez.

BOTOND Mi?

JULI Hát miért hívsz engem így?

BOTOND Miért, hogy hívjalak?

JULI Mit tudom én, ennél szerintem tudsz te jobbat is.

(Csend.)

BOTOND Baba?

JULI Kiváló. Mintha gyerek lennék –

BOTOND Angyalka.

JULI Mintha halott.

BOTOND Rózsaszál.

JULI Csak nem szűrok?

BOTOND Ti beszéltek mindig Sárival rózsáskertekről, mittudomén.

JULI Az egy metafora, Botond, az Isten szerelmére.

BOTOND Baby –

JULI Na jó, én ezt a cooloskodó, kortársiaskodó dumát baromira nem bírom, én egy romantikus lélek vagyok, ha eddig nem tűnt volna fel, szóval állj elő valami értelmes becenévvel, ne legyünk már a hatezredik ilyen nyálas pár, tele van velük a padlás meg a drámairodalom. Miért nem mondd azt, hogy “Jucus”? Vagy valami ilyesmit? Julesz, Julkó, Julambulam, Jucóka, Julcsi, Jutka, Juló –

BOTOND Úgy hívjalak, hogy Juló – ?

JULI Úgy hívsz, ahogy akarsz, csak ne ilyen idióta neveken. Lerágott csont. Légy kreatív, az olyan férfias.

BOTOND Jusó?

JULI Ju – *(elakad)* Tényleg nem tudsz jobbat kitalálni?

BOTOND Julesz – ?

JULI Reménytelen.

Hatodik jelenet

BOTOND Juliskám, kedvesem. Én nem szoktam olyat mondani lánynak, mint amit neked készültem mondani.

JULI Csak nem – ?

- BOTOND De bizony. Én bizony megkérem a kezéd. Várhatnék még ítéletnapig, vagy amíg meg nem vénülünk mindketten, de én tüstént le akarom élni az életemet veled.
- JULI Hát nem leptél meg, fenség. De van ám itt valami, amit tudnod kell, mielőtt ilyen elhamarkodott kérésekbe bocsátkozol.
- BOTOND Én már mindent előkészítettem.
- JULI Azért egy dolog még hiányzik.
- BOTOND Megvan már a helyszín, az időpont, a papnak is szóltam már –
- JULI Csak egy aprócska információ. Aki engem feleségül vesz, annak tudnia kell, hogy engem az esküvőn nem tud az apám az oltárhoz vinni, ahogy azt a szokás diktálná.
- BOTOND Beteg?
- JULI Betegnek nem beteg, de – ami azt illeti, nem is munkásember, ahogy azt te gondolod.
- BOTOND Nem gondoltam én semmit –
- JULI Fenség, te azt gondoltad, ha én itt szakácsnő vagyok, akkor bizonyára rangon aluli családból jövök. Csakhogy ezt rosszul gondoltad.
- (Csend.)
- BOTOND Nemes vagy – ?
- JULI Az vagyok én.
- (Csend.)
- BOTOND És apáddal mi lett?
- JULI *(sóhajt)* Kitagadott.
- BOTOND Kitagadott?
- JULI Ki bizony. Azt mondta, nem akar látni többet.
- BOTOND Ki mond ilyet ennek a csodálatos lánynak? Milyen féreg eszi a lelkét az ilyeneknek?
- JULI Leendő apósod csak nem illik féregnek nevezned.
- BOTOND Igazad van, Juliskám, kedvesem, elvitt a hév, de – még mindig fel nem foghatom, mi oka lehetett ilyen galádságra –
- JULI Van nekem két testvérem. Egyik nap apánk magához hívatott, és megkérdezte, mennyire szeretjük őt. Nagyobbik nővérem hízelgett neki, szeretetét a legfőbb kincsekhez, aranyhoz, gyémánthoz hasonlította. Második testvérem a nyári szellőhöz és a téli meleg kályhához hasonlatosnak mondta a maga szeretetét.
- BOTOND És Juliskám, kedvesem, te mit mondtál?

JULI Én azt mondtam neki, úgy szeretem, ahogy az emberek a sót.

(Hosszú csend.)

BOTOND Aranyok, gyémántok, nyári szellők és téli meleg szobák után te találtál egy fűszert?

JULI Nem szeretik-e az emberek a sót? Jobban, mint a pénzt vagy az időjárást?

BOTOND A te apád, Juliskám, szörnyű egy ember, ha téged így kitagadott.

JULI Szerinted igazam volt a sóval?

BOTOND Juliskám, én csak azt tudom, hogy én téged megtagadni akkor se tudnálak, ha bolondságokat beszélnél, de így, hogy okosakat ejtettél ki a szádon, még jobban meg is szerettelek.

JULI A tisztesség is úgy kívánná, hogy tőle kérde el a kezemet.

BOTOND Tőle?

JULI *(Izgatott lesz)* Hívd meg ebédre!

BOTOND El is jönne – ?

JULI Hívd meg ebédre, de ne úgy, hogy a kezemet kéred tőle. Csak higgye azt, hogy ez egy baráti ebéd.

BOTOND Ettől talán gyorsabban adja oda a kezedet?

JULI Csak tedd, amit mondtam, és minden rendben lesz.

BOTOND És ha nem ad neked?

JULI Csak hívd meg, a többit bízza rám.

BOTOND Én nem tudom, mit forgatsz a fejedben, de én mindig féltem az okos nőktől.

JULI Akkor rettegni fogsz, fenség örök életedben.

BOTOND Örökre rettegni is csak melletted érdemes, Juliskám.

HARMADIK KÖZJÁTÉK

JÓNÁS *(érkezik)* Na, igen, üdvözlök minden kedves megjelentet, én vagyok az, a Bonyodalom, személyesen. Azért jöttem, hogy egy kicsit felkavarjam az állóvizet. Nem maradok sokáig, ne aggódjanak, nagyjából két jelenetre szól a szerződéselem, igaz, ezen a ponton még fogalmam sincs, hogy én az vagyok, aki. Mármint a Bonyodalom. Nagyjából tíz perccel ezelőttig, amíg meghívást nem kaptam ettől a Botondtól, én csak szimplán egy király voltam, a szomszéd udvarból. Amolyan telekszomszédja ennek a Botondnak. Van két lányom, boldogságban, harmóniában, békességben élek velük és nejemmel egy fedél alatt, néhány napja adtunk át egy új játszóteret a fővárosban, a szalagot magam vágtam át. Fontos volt ez. Főleg a nejemnek, ő tudniillik szeret bridzsezni, és olyankor mindenféle nőcskékkal van, akik állandóan tömik a fejét. Na,

képzeljék el, az egyiknek eszébe jutott, hogy az ő pici fiacskája mennyire szeret mászókázni meg csúszdázni, de hát nincs játszótér a közelbe, ahova menni tudnának. A nejem teljesen odavolt, aztán járt a nyakamra, lépett az árnyékomra, nem hagyott élni, amíg meg nem valósult ez a rohadt játszótér. Most őszintén, kit érdekel? Az a poronty fel fog nőni egyszer, és a kutya nem fog odamenni, és mindenki rajtam fog röhögni, mert az összes újságban ott a képem, ahogy vigyorogva átvágom azt a szalagot, mint aki komolyan örül. Most őszintén – ha mondjuk átadunk egy új bányát vagy mittudomén, egy olajfúró tornyot, autópályát, az aztán visszatermeli a befektetést, az valami, az teljesítmény, arra még én is azt mondom, hogy na hol kell aláírni. Ehelyett mi van? Senki nem arról jegyez meg, hogy “a Jónás király átadott egy bauxitbányát, ami munkát biztosít a népnek”, nem. Jónás király senkinek nem adott munkát, csak a játszótér-építő brigádnak, aztán átvágta a szalagot és csókolom. De most már remélem, minden nap ott fogom látni azt a gyereket mászókázni meg csúszdázni, különben ritka mérges leszek, hát mégiscsak kibabrált a királlyal, ha nem használja, ami miatta lett. Nade most, nagy levegő, kifúj, új szelek fújnak, új idők új dalai szólnak. Itt ez a fiatal herceg. Mit ne mondjak, imponál ám nekem, hogy a fiatalok azért még számítanak erre a vénséges fejemre. Nem rozsdásodtam be. Azért hívott meg. Hát értek én a fiatalok nyelvén, na *how do you do, fellow kids?*

Hetedik jelenet

- JÓNÁS Bevallom, kedves herceg, egészen váratlanul ért ez a meghívás.
- BOTOND Azért az az Edmund jól kibabrált a lányokkal, mi?
- JÓNÁS Kérem –
- BOTOND Ők jól vannak?
- JÓNÁS Kik?
- BOTOND Hát Goneril és Regan.
- JÓNÁS Egy szót se értek.
- BOTOND Csúf idő van: vakot bolond vezet.
- JÓNÁS Parancsol?
- (Csend.)
- BOTOND Az ember jó, ha tiszteli a szomszédait.
- JÓNÁS Milyen igaz, milyen igaz –
- BOTOND Ez a tisztelet az, mi arra készítetett, hogy áthívjam magamhoz.
- JÓNÁS És milyen jól tette.
- (Csend.)

BOTOND A legjobb menüt kértem.

(Csend.)

(kiszól) Sári!

(Sári érkezik, feltálalja az ételt.)

Asztali áldás? Én nem szoktam, de – megvárom.

(Jónás asztali áldást mond, majd enni kezdenek. Jónás láthatóan fintorog.)

Valami probléma van?

JÓNÁS Probléma? Semmi a világon.

BOTOND A lányok – ma is kitettek magukért.

JÓNÁS Igen? Ez már az?

BOTOND Mennyei.

JÓNÁS Gyakran eszik ilyet?

BOTOND Tudja, mennyire nehéz manapság jó konyhásokat találni?

JÓNÁS Ez valami reformkonyha?

BOTOND Ez? Ebben semmi reform nincs, uram, ez egy szimpla húsleves.

JÓNÁS Úgy.

BOTOND Még hozzá marhából.

JÓNÁS Marhából.

BOTOND Igen.

(Csend.)

Ezért hívják marhahúslevesnek.

(Csend.)

Vicces is lenne, ha nem így lenne.

JÓNÁS Hogy?

BOTOND Ha marhahúslevesnek hívnák, de nem marhából lenne.

JÓNÁS De akkor nem hívnák marhahúslevesnek.

BOTOND Na igen, ezért vicces.

JÓNÁS Vicces. Valóban.

(Csend. Esznek.)

BOTOND Hallottam a játszóteravatásról. Szép ünnepség volt.

JÓNÁS Az.

BOTOND Biztos boldogok.

JÓNÁS Kik?

BOTOND Hát a gyerekek.

JÓNÁS Hát, egyikük boldog.

BOTOND Hogy?

JÓNÁS Az egyik gyerek biztos boldog.

BOTOND Melyik?

JÓNÁS Amelyiknek az anyja kisírta azt a – szart.

(Csend.)

BOTOND Azt hiszem, jöhet a főétel.

(Sári érkezik, feltálalja a főételt. Esznek tovább.)

JÓNÁS Ne haragudjon, hercegem, ha meg nem sértem – maguknál mennyi fűszer van?

BOTOND Ó, kiválóan felszerelt konyhánk van. Erzsébet, a főszakácsnő gondoskodik arról, hogy csakis a legjobb alapanyagok –

JÓNÁS Jó, értem, hogy kötelessége ezt mondani, de –

BOTOND Valami gond van?

JÓNÁS Ugyan már, herceg úr, a bolondját járatja velem.

BOTOND Én aztán nem.

JÓNÁS Ehetetlenek ezek az ételek, és maga képes ezt eladni nekem úgy, mintha a legjobb szakácsok főzték volna.

BOTOND Nem tetszik a személyzet munkája?

JÓNÁS Jóviszony ide vagy oda, én kimondom: a konyhai személyzet kimondottan silány munkát végzett ma.

BOTOND Akar a szakáccsal találkozni?

JÓNÁS Okvetlenül. Az étel lelke a fűszer.

BOTOND Küldjétek hát be a szakácsot. *(Jónásra néz)* Cordeliámat –

SÁRI *(benéz)* Kit?

BOTOND A szakácsot, Sári.

(Sári kimegy. Megjelenik Juli, lassan érkezik, megszeppenve. Összenéznek Jónással. Hosszú csend.)

Nyolcadik jelenet

Dal – Ha felülök a fekete halomra dallamára.

JULI Zöld erdőből akartam egy virágot,
Tűvé tettem érte a nagy világot.
Körbementem annyi falun, városon
A virágom hátha majd megtalálom.

Beleléptem minden apró patakba,
Vizes lett az alsószoknyám legalja.
Úgy eláztam, hazamenni nem tudok,
Virágommal többé nem talál –
Virágommal többé nem –
Virágommal többé –

(Beleakad)

JÓNÁS Juli – ?

JULI Én vagyok, apám.

BOTOND Jól látod, ő itt lányod, s egyben menyasszonyom.

(Csend.)

JÓNÁS *(Julinak)* Te csináltad ezt a levest?

JULI Én, apám.

(Csend.)

JÓNÁS Kihagytad belőle a –

JULI A sót. Igen.

(Csend.)

JÓNÁS Mint az emberek a sót.

(Az alábbi két monológ akár mondatonként egymásra is tud reagálni, vagy bármilyen más módon párhuzamosan zajlik.)

JULI Most személyes legyek, vagy objektív – vagy maradjak általános? Na. Félttem, mikor megkérdezted, mennyire szeretlek. Nem tudom. Azt sem tudom, hogy azért szeretlek-e csak, mert az apám vagy és ez kötelező, vagy érzek e valami többet is. Várj, apa, hallgass végig. Nem tudom, mi az, hogy szeretet, mert akárhányszor ki akartam fejezni valahogy, te elhessegettél, mint valami idegesítő bogarat. Bármit tettem, nem voltam neked jó. Nem voltam neked elég. Neked volt egy képed egy lányról, amit szerettél volna magadnak, eleve fiúnak kellett volna születnem, hogy valaki trónörökös legyen, erre pechedre

három lányod született, ráadásul ketten még tudtak is alkalmazkodni a folyton visszatérő rigolyáidhoz. Csak velem nem tudtál mit kezdeni és azzal, hogy én próbállak szeretni, beleszakadok, ha kell, hogy próbálom a kedvencedet főzni, ha kell, akkor, eljárók a hülye eseményeidre, ahol büszkélkedsz velem, hogy milyen szép lányaid vannak, otthon meg soha nem mondtad, hogy büszke lennél, ne vágj a szavamba, most én beszélek, csak egyszer hallgatnád végig, amit mondani akarok. Csak erre vágyom. A büszkeséged csak egy álca arra, hogy bizonytalan vagy. Hogy te sem tudod, hogy mit jelent szeretni, azt meg pláne nem, hogy hogy kell igazán férfiként szeretni valakit, hogy ne ezt örökítssem tovább majd valamikor az én gyerekemnek, hogy ne ezt a férfit keressem mindenáron, mert belepusztulok, ha egyszer meglelem, hogy miért kell azt hinnem, hogy a férfiak mind ilyenek, hogy ne tudjak megbízni senkiben. Miért kell trükkökhöz folyamodni meg meghívni téged titokban ebédre, hogy érezd, hogy mit veszítettél el.

JÓNÁS

Elveszíteni? Mit? Téged, aki soha semmivel nem volt elégedett. Ez “gyönyörű”. Aki nem tudta azt mondani az apjának csak egyszer, hogy “szép volt, apa, jól csináltad”. De tudod mit? Nem baj. Megtette helyetted más. *Én* értek ahhoz, hogy hogy kell uralkodni és *én* tudom, hogy mi a jó válasz arra a kérdésre, hogy mennyire szeretsz engem. Ellenségeink, akik mind azt gondolják, hogy okosabbak nálunk, egy dolognak egyáltalán nincsenek birtokában: annak a hűségnek, aminek te hátat fordítottál abban a pillanatban, hogy azt az egy szót – a *sót* kiejtetted a szádon. Tudod te, mekkora felelősség minden éjjel azzal álmra hajtani a fejemet, hogy egy apró hiba, egy rossz mondat és mindennek vége lehet, amit felépítettem? Tűnk. Amit felépítettünk. Anyáddal. Meg veletek. Meg a táncversenyek – mindig törölhetted az orrod a kabátomba, ha utolsó lettél. Mit vártál? Hogy majd csendben tűröm, hogy megalázzanak? Nézd a kezeimet. Ezek teremtő kezek. Ezek teremtetek téged is, sárból gyúrtalak, ahogy az összes rohadt embert is, aki valaha is a közelemben volt. Én leheltem életet beléjük, és cserébe csak annyit kértem, hogy bízzanak bennem, hogy ne szúrjanak hátba. Te viszont bemocskoltál engem, foltot hagytál rajtam, és én utálok mocskos lenni. Én megfürdök, ha kell. És azóta is fürdök, minden egyes nap, de nem tudom lemosni magamról azt –

azt, az Isten szerelmére, hogy igazad volt. Kit érdekelnek a kincsek meg a nyári szellő? Enni akkor is kell. És enni csak sóval érdemes. Te meg elmentél, és ezzel elvittél magaddal mindent, ami egy kicsit is féken tartott volna. Most mindenki a szemembe néz, és azt mondja, amit hallani akarok. Megbolondulok. Néha rosszakat álmodok, olyankor a legnagyobb ellenségeimet látom, ahogy azokat a szavakat sziszegik, amiket azok a kígyók minden nap, akik legfontosabb szövetségeseim. Én már nem kérek hűséget, csak könnyőületet.

Epilógus

SÁRI Te leszel a legszebb menyasszony széles e vidéken.

JULI *(sóhajt)* És veled mi lesz?

SÁRI Én addig maradok, amíg szükség van rám.

JULI Márpedig akkor örökre mellettem leszel.

SÁRI Egyszer nekem is el kell indulnom innen.

JULI Aztán hova mennél? Újra és újra rózsát adni?

SÁRI Aztán újra visszafordulni –

JULI Újra azt gondolni, hogy szépek az esték, de a nappalok még szebbek lehetnek, ha az ember nem egyedül alszik el, és nem egyedül ébred.

SÁRI Talán egyszer én is felkelek.

JULI Hát akkor. Jó reggelt – majd egyszer. Addig meg Isten veled. *(Megöleli.)* Indulok.

SÁRI Mindjárt megyek én is.

(Juli elindul, Sári a színen marad. Sóhajt egyet, majd leül.)

ERZSI *(belép, Sárihoz)* Na mi van, lányom?

SÁRI Erzsi mama, hogy kell felejteni?

ERZSI Felejteni?

SÁRI El akarok felejteni mindent.

ERZSI Felejteni azt nem lehet, Sári.

SÁRI Nem?

ERZSI Nekem sosem sikerült.

(Csend.)

SÁRI Mit akart maga az élettől, Erzsi mama?

ERZSI Ezen még sosem gondolkodtam.

SÁRI Maga nem akar?

ERZSI Mit?

SÁRI Felejteni. Elengedni dolgokat. Továbblépni.

ERZSI *(leül Sári mellé)* Tulajdonképpen de.

(Csend.)

SÁRI Akkor csináljuk együtt!

ERZSI Mit mondasz, te lány?

SÁRI Felejtsünk együtt.

ERZSI Mikor kezdjük?

SÁRI Most.

(Ülnek tovább. Csend. A hegedű elkezd játszani a Temetőmben szól az ének című dalt.)

ERZSI Ez nem megy.

SÁRI Talán ha becsukjuk a szemünket.

ERZSI Jó, csukjuk.

SÁRI Akkor háromra.

ERZSI Egy.

SÁRI Kettő.

ERZSI Há –

Sötét.

Vége.